

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Ne frankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din. Za inostranstvo 80 Din. Član sekcije J. U. U. plača list s članarino. Oglašje po ceniku in dogovoru, davok posebe. Pošt. ček. rač. 11.753. Telefon 5112

Monopolizacija duha

Vsa naša tako zvana, zapadna kultura temelji na renesančnem pokretu iz 16. stoletja. Bistvo tega vekovno pomembnega gibanja je obstojalo v brezkompromisnem uporu in boju proti vsem napisanim resnicam, ki so jih dedovali rodovi za rodovi skozi dolgo vrsto stoletij od antike dalje. »Iurare in verba magistri« je bilo nedotakljivo pravilo, ki je veljalo na vseh področjih človeške kulture. Da se je premagalo, je bilo treba nešteti žrtev najboljših mož tedanjega časa, je bilo treba cele revolucije duhov. Roko v roki z gospodarskim osvobajanjem od fevdalnih vezi so se lomili tudi vsi drugi okovi, v katerih je preživljalo človeštvo svojo stoletno stacionarno dobo. »Enakost, bratstvo in svoboda« je bilo geslo, napisano na vihrajočih zastavah novo nastopajočega meščanskega razreda, ki je v zadnjih treh stoletjih temeljiteje izpremenilo Evropo in ves ostali svet, nego so mogla to storiti tisočletja avtoritarnih besed »magistrov« pred njim. Vsa sodobna zapadna kultura je zrasla na gospodarski, politični in znanstveni svobodi, porojeni v duhovno najbolj razgibani zgodovinski dobi Evrope, v renesanci.

Iz boja proti napisanim stoletnim znanstvenim dogmam je vzkli moderna tehnika, ki je omogočila v najnovjšem veku početveno obilnost našega planeta, ki je izpremenila milijone hektarjev nerodovitnih tal v plodnosne oranice ter poklicala v življenje milijonska mesta z do sedaj nesluteno gospodarsko, socialno in kulturno organizacijo. Na iznajdljivosti prostega človeškega duha počiva vsa moderna kultura, na njej bo počival tudi ves bodoči razvoj, ali pa zatone človeštvo zopet v temo in tiranijo prejšnjih tisočletij. Ko se je uprl moderni Prometej besedam magistrov, je postal sposoben, ustvarjati kulturne dobrine, izpreminjati puščave v rodovitna polja ter množiti svoj rod. Če more kaka sila sploh zavreti ta čudežen vzpon človeškega duha, bo storil to najnovjši, iz bučnimi fanfarami propagiran dvom nad njegovo stvariteljsko silo in nekaka masohistična odpoved lastnega odločevanja v vseh najvažnejših življenjskih vprašanjih.

Cim manjši je kak narod, čim neznatnejše so njegove kulturne in gospodarske rezerve, tem prej bo zapadel v vegetiranje in počasno smrt. Zato se mora majhen narod še toliko krepkeje upirati vsaki heteronomiji ter zastaviti vse svoje sile za demokratično samoupravo naroda kot celote ter vseh njegovih delov. Avtonomija kmeta, delavca, žena in mladine je edino jamstvo, da odvrne od naroda Damoklejev meč duhovnega in gospodarskega propadanja.

Slovenski učitelji se moramo predvsem zavedati te življenjske naloge. Naša posebna skrb mora biti posvečena avtonomiji šolstva, ki ga vodimo. Besede magistrov iz preteklega doba so še vedno najhujša rakava rana naše osnovnošolske izobrazbe in vzgoje. Potrebujemo šole, ki naj služijo življenju, in sicer sedanjemu življenju, našega naroda! Iz svobodne odločitve, ki ne more izpasti drugače kot v smislu perečih potreb ljudstva, si moramo zgraditi vzgojne in izobrazbene ideale sedanje dobe. Ti naši avtonomno postavljeni ideali zahtevajo svojevrstnih učnih postopkov in pripomočkov, ako naj bo naše delo domorodno v najboljšem pomenu besede. Ta klic zveni že desetletja: izgubljal se je prej v germazirajočih tendencah bivše monarhije, ostaja brez odmeva v sedanjih gospodarsko in politično skrajno kritičnih dneh. In vendar smo trdno prepričani, da ravnamo kot najboljši patrioti, če mislimo premagati težko kulturno krizo prav s svobodnim sodelovanjem in soodločanjem najširših plasti našega hotenja, čujemo vesti o monopolizaciji učnih knjig in učil po snuioči se državni tiskarni. Zopet težak korak proti heteronomiji našega šolstva v nasprotju z vsemi načeli moderne pedagogike. Učitelji se čutimo tudi v tem vprašanju solidarne z vsem slovenskim narodom. Predobro poznamo njegove potrebe in njegovo težko življenje. Le z upoštevanjem njegovih razmer na vseh življenjskih sektorjih ga lahko pripeljemo srečnega in zadovoljivega v naročje jugoslovanske skupnosti. V naših šolah se mora gojiti jugoslovansko čustvovanje na slovenskih temeljih. Slovenske učne knjige morajo govoriti našemu ljudstvu najbližji jezik, metode našega šolskega dela morajo izhajati iz posebnih slovenskih razmer in potreb. Ali se plodonosno dotaknemo ljudske mentalitete in gradimo iz nje vse kulturne dobrine, ali pa ji ostane tuji mi in naše vzgojno delo! Iz črk obstoječega šolskega zakona veje prav ta duh, vsaka monopolizacija pomenja potem takem paraliziranje tega sodobnega momenta v našem šolskem življenju.

Gospodarska in socialna stran monopolizacije učbenikov

V Jugoslaviji imamo dve državni tiskarni, ki sta podrejeni prosvetnemu ministrstvu, eno v Beogradu, drugo v Sarajevu. Za povečanje obrata, stalno polno zaposlenost in zvišanje dohodkov teh dveh državnih podjetij je predvidena monopolizacija učbenikov in vseh tiskovin potrebnih za šolo, in to na isti način kot je izvedena monopolizacija šolskih zvezkov. O tej monopolizaciji se je že mnogo govorilo in pisalo, in tudi »Učiteljski tovariš« je že priobčil več člankov o tem vprašanju. Potrebno pa je, ogledati si to vprašanje tudi z gospodarske in socialne strani, kar oboje zelo zanima učiteljstvo, ki je na tem vprašanju tudi v dobri meri direktno zainteresirano.

Z monopolizacijo skoro vseh šolskih potrebščin, bi bilo prizadeto predvsem narodno gospodarstvo, ker bi bil s tako rešitvijo vprašanja učbenikov in ostalih tiskovin ogrožen obstoj mnogih privatnih gospodarskih podjetij, tako tiskarn in založb šolskih knjig, kakor tudi knjigarn. Nujna posledica tega pa bi se pokazala tudi na založbi literarnih izdaj, ker bi bile brez dvoma zelo omejene, ako ne povsem ustavijene, kajti same zase niso rentabilne. Posebno pri slovenski književnosti se opaža, da je nemogoče še tako majhno založbo spraviti med ljudstvo, in da je založba večine slovenskih knjig pasivna. In prav rentabilnost založbe raznih učbenikov je bila doslej opora, odnosno rezerva za zalaganje raznih literarnih del.

Oglejmo si v zvezi s tem tudi državni tiskarni. Res je, da izkazujeta čisti dobiček, toda upoštevati je treba, da je vsako državno podjetje oproščeno vseh davkov, taks in poštne in so prav zaradi tega vsi čisti donosi, izkazani v preteklih letih, dvomljivi. Pridemo do povsem logičnega zaključka, da bi privatna podjetja, ki morajo plačevati davke, takse in poštino, dala od istega dela državi mnogo več prispevkov, ki bi gotovo presegali čisti donos državnih tiskarn. Ti prispevki bi bili večji ne samo pri davkih, marveč tudi pri taksah in poštini, česar vsega so državna podjetja oproščena.

Z gospodarskega vidika bi bila edina pravilna rešitev ta, da naj bi služili omenjeni dve tiskarni le potrebam ministrstva za natisk onih tiskovin, ki spadajo v izključno področje tega ministrstva in ki jih ono neobhodno potrebuje zase. Uredili naj bi se na isti način kot tiskarne, ki spadajo pod prometno ministrstvo. Nikakor ne sme in ne more biti državna tiskarna sama sebi namen in uživati privilegij na račun privatnega gospodarstva. Tako gospodarska politika bi bila povsem pogrešna, kajti država mora podpirati privatno

gospodarstvo, ker daje zaslužek in pogoje za pravilen življenjski razvoj tisočerm družinam.

In prav z ozirom na zaposlitev nešteti očetov in mater v privatnem gospodarstvu ali potem njega, postaja uvedba monopola na učbenike in ostale šolske potrebščine ne samo pomemben gospodarski, marveč istočasno tudi važen socialni problem, ker bi ta uvedba ogrozila obstoj tisočerm družin.

Če bi prevzele državne tiskarne tiskanje vseh učbenikov in vseh tiskovin, potrebnih za šole, bi ostalo brez posla nebroj grafičnih delavcev širom vse države. Zaradi direktnega pošiljanja, odnosno silno nizke provizije bi moralo biti odpuščenih mnogo prodajalcev po knjigarnah in papirnicah in tudi knjižgoveznih, kar vse bi zelo težko, ako ne povsem usodno vplivalo na razvoj družine in otrok. To pa so vprašanja, napram katerim učiteljstvo ne more biti ravnodušno. Nismo samo učitelji, marveč tudi vzgojitelji naroda, in iz tega razloga smo na takih vprašanjih zelo zainteresirani, ker čutimo odgovornost za duševno in tudi telesno zdravje, kakor tudi za pravilno moralno rast otrok, ki so poverjeni nam v pouk in vzgojo.

S tem prehajamo do vprašanja, ki najbolj ovira učiteljevo delo, in ne dopuščam, da bi učitelj kljub velikemu prizadevanju dosegel v šoli pravilno, to je dobre uspehe. Ni samo to, da otroci revnih staršev nimajo nikakih šolskih potrebščin, niti učbenikov, niti zvezkov, peres, svinčnikov in ostalih pripomočkov za šolo, marveč so zaradi slabe in preskromne prehrane telesno oslabilni, hitro utrujeni in čisto tudi moralno propadajo. — Ali so pri takih otrocih možni dobri učni uspehi? Ali je možna sistematična vzgoja moralno zdravega, patriotsko požrtvovalno čutečega naraščaja? In če imamo že mnogo mladine, ki je prisiljena zaradi še vedno gospodujoče gospodarske stagnacije živeti v nezdravih razmerah, ki vplivajo kvarno na njen telesni in duševni razvoj, ne bi bilo prav, da se sedaj še povečuje število takih otrok z nezdravimi ukrepi.

Vse navedeno nam daje povod, da se izrekamo proti monopolizaciji učbenikov, zvezkov in šolskih tiskovin. To storimo ne samo iz šolskih, praktičnih in didaktičnih razlogov, marveč tudi iz gospodarskih, socialnih in tudi pedagoških.

Ako ne želimo propasti naroda, moramo podpirati zdrav rast otrok. To pa bo omogočeno samo tedaj, če bo tudi država z vsemi svojimi močmi podpirala čim večji razvoj in razmah privatnega gospodarstva in s tem večala zaposlitev onih, ki oskrbujejo družine.

Sprememba uredbe o draginjskih dokladah

Uredba o osebnih in rodbinskih dokladah od 19. septembra 1935. je nastala v izrednih razmerah, ko je bila država finančno izčrpana in ni bilo kritija niti za materialne niti osebne izdatke. Sedanja vlada je stala pred težko nalogo, kako priti do kritja po sankcijah in drugih mednarodnih trgovskih zastojih oško dovnane države. V tej sili se je zatekla k izrednim ukrepom, da reši državo pred finančnim polomom. Izšla je krilatica: Ali se odpusti večje število drž. uslužbenstva, ali se da sedanje število obdržati, a se okrnejo njih prejemki. S temi motivacijami in s to odločitvijo je stopila vlada pred javnost in znižala vsem uslužbenstvu prejemke. Tako smo dobili uredbo o osebnih in rodbinskih dokladah z dne 19. sept. 1935., ki je nosila vse znake izrednega, po sili razmer vsiljenega ukrepa.

Šele izvedba uredbe same je pokazala vso težino te odločitve, tako, da je bila vlada prisiljena uredbo omiliti s spremembami in dopolnitvami k uredbi o osebnih in rodbinskih dokladah, dne 20. oktobra 1935.

Odločujoči činitelji so sami naglasili, da so ti ukrepi samo prehodnega-sanacijskega značaja, da je tudi v njih programu povišanje prejemkov drž. uslužbenstvu — čim bodo to dovoljevale razmere.

Istočasno z okrnjenjem prejemkov pa je nastopil v državi nov val konjunktore, da so se cene vsem proizvodom dvignile za 20 do 30 %. Tako je bil udarec še popolnejši. Ze itak ne dovolj plačano in zadolženo učiteljstvo je prišlo v stiske, katerih rešitev ni še danes niti najmanj predvidena.

Ugodne trgovske pogodbe in mednarodno izboljšanje gospodarstva so tudi naši državi naklonile večje, preko proračuna predvidene dohodke, ki so dali možnost, da se izpolnijo dane obljube. — 7. okt. 1937. smo dobili napovedano zvišanje prejemkov, ki pa je bilo zelo malenkostno, ker ne nudi v primeri z odtegljaji prav nobene odškodnine.

Problem, dovesti uradniške plače na višino, odgovarjajočo sedanjemu gospodarskemu nivoju, je ostal nerešen.

Čas krizo v uradniških družinah slabša, ker se z novimi, višjimi cenami živil, obleke in kurivu neprestano viša razlika med dohodki in izdatki. Uradnikova gospodarska samostojnost je strta: dolgovi so usodno posegli v njih družine. Pojav splošne apatičnosti je znak, da uradnik preživlja hudo krizo, ki jo na zunaj še prikriva, v njegovem bistvu ga pa strahotno upropašča.

Neštetokrat so bile iznešene minimalne zahteve učiteljstva. Upravičene so v življenjski nujnosti, v socialni pravičnosti in po božjih zakonih.

V svesti si stanja in odgovornosti je vodstvo JUU oddalo g. prosvetnemu ministru svoje predloge k fin. zakonu za l. 1938./1939. V teh predlogih je izneslo tudi spremembe k uredbi o draginjskih dokladah, s tem, da bi se stanje osebnih in rodbinskih doklad izenačilo s stanjem z dne 12. marca 1932.

Draginjske doklade ne morejo biti stalne številke. Prilagojevati se morajo potrebam časa, ako hočejo služiti svojemu namenu. Sedanji dvig cen je povzročil v uradniških družinah pravo katastrofo. Zadolževanje se vrši

Vprašanje napredovanja učiteljic ženskih ročnih del v načelu rešeno

Državni svet kraljevine
Jugoslavije
Br. 15.841/37
Beograd, 29. nov. 1937.

V imenu
Njegovega Veličanstva Petra II.
kralja Jugoslavije

je državni svet v svojem II. oddelku, ki ga sestavljajo predsednik oddelka Barić, dr. Josip, podpredsednik državnega sveta, člani: Čubrović dr. Pavle, Nikolić Vojislav, Svetek dr. Fran, Hajduk-Veljković Vladimir in delo-

VSEBINA:

Monopolizacija duha.
Gospodarska in socialna stran monopolizacije učbenikov.
Sprememba uredbe o draginjskih dokladah.
Vprašanje napredovanja učiteljic ženskih ročnih del v načelu rešeno.
Pravica učiteljic do upraviteljskih mest.
Celibat učiteljic.
Učiteljica išče primernega inteligenta za družbo.
Koncert UPZ.
† Franjo Pogačnik.
† Punčuh Leopold.
Rangna lista.
LISTEK: Učitelja iščejo.
Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Iz stanovske organizacije JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

vedno v večje zneske in resno ogroža prizadeje.

Uredba o drag. dokladah iz l. 1935. jemlje uradništvu najosnovnejša jamstva za preživljanje družin. Saj je črtala doklado za ženo-neuslužbenko, doklado poročenim uradnicim; znižala doklado za otroke in ustvarila v družinah osnovo za bedo!

Največja krivica je bila storjena uradnikom — poročenim z neuslužbenkami. Kakor ironija se sliši pobožno zavijanje o duhovni obnovi družin, o lastnem ognjišču, o geslu — mater otrokom, in opustitvi službe ter posvetitvi žene domu in družini. Dasi so njihove žene z opustitvijo službe, ki so jo imele kot dekleta, omogočile nastop drugi — nezaposleni ali celo nezaposlenemu družinskemu očetu, se na odločilnih mestih ta čin ni upošteval in oddolžil s primerno rodb. doklado, nego se v posmeh moralni javnosti, lastnemu govoricenju o obnovi družin in človeka samega — nagradil z uredbo, ki tistih borih 140 din za ženo — črta!

Ravno doklade za ženo in otroke bi morale tvoriti največji doprinos v plači. Saj je družina tista, ki največ porabi. Ravno drag. doklade za ženo in otroke bi morale nuditi jamstvo za zdrav razvoj družine — zakonodavec pri uredbi iz l. 1935. ni imel v vidu potrebnih npravnstvenih in socialnih smernic.

Družine, kjer sta zaposlena mož in žena, se težko preživljajo. Neprimerno teže je tam, kjer živita dva s plačo, ki komaj omogoča preživljanje enemu. Doklade za otroke stanja ne izboljšajo, ker se ta doklada porabi za dve dobri šolski knjigi.

To stanje ne more biti v interesu naroda, niti ni to mogla biti namera vlade. Vodilo največjih državnikov v svetu je ustvaritev močnih družin. V njih vidijo lepšo bodočnost naroda in plodno naložen denar v obliki večjih fizičnih in moralnih sil poedincev in vsega naroda, kot posledico zadovoljivih gmotnih družinskih razmer.

Vodilo naših strokovnjakov, ki so sestavljali uredbo iz l. 1935., izgleda, da je bilo načelo izvršenega dela: eden dela — enemu plačo; družina nam ni mar. V kapitalističnem smislu je to načelo vsekakor upravičeno. Vendar so znale druge države prekoračiti to preživelo idejo s sodobnimi in socialnimi uredbami: družina se plačuje iz javnih sredstev. Torej, tam ni družina briga enega samega, nego je skrb za družino položena v roke javnosti. Tako nam morejo biti umljive tudi poročne in krstne nagrade, in vse druge zbirke namenjene družinam.

Predlog JUU za spremembo draginjskih doklad vnaša stanje od 12. marca 1932., torej minimalne zahteve:

Vrnitev doklad za ženo v znesku 140 din, vrnitev doklad za otroka v višini 140 din in vrnitev draginjskih doklad poročenim učiteljcem.

Ni ta predlog stavljen iz sebičnega stanovskega gledišča, nego je klic delavnih družin po socialni pravičnosti, ki so v svojem obstoju ogrožene do temelja.

Naj bo rešitev problema družin in družinskih doklad odsev državniške modrosti, čuta odgovornosti do naroda in osebne poštenega čustvovanja.

vodja Munk Filip, na tožbo Peček U. Marte, učiteljice ženskih ročnih del v Ptuj, proti rešenju ministrstva prosvete z dne 15. decembra 1936., O. N. br. 67.928, s katerim je po § 135., točka 3. zakona o splošnem upravnem prestopku razveljavljen odlok O. N. br. 51.753 z dne 14. avgusta 1936. o napredovanju imenovane v VIII. položajno skupino, na osnovi členov 17. in 34. zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih ter tudi z ozirom na zakon o taksah, dne 29. novembra 1937. razsolil:

Razveljavi se rešenje ministrstva prosvete O. N. br. 67.928 z dne 5. decembra 1936.

Razlogi:

Ker je proučil tožbo, osporjeno rešenje in ostale spise, ki se nanašajo na ta predmet, kakor tudi odgovor ministra na tožbo, poslan dne 4. maja 1937., O. N. br. 30.616, je državni svet ugotovil:

Iz spisov tega predmeta se vidi, da je tožiteljica kot učiteljica ženskih ročnih del v službi že od 14. februarja 1919. V istem svojstvu je bila postavljena 29. novembra 1924. v 3. skupino III. kategorije, a 10. septembra 1929. v 2. skupino III. kategorije. Po uradniškem zakonu iz leta 1931. je bila prevedena v IX. položajno skupino. Z odlokom z dne 14. avgusta 1936. je napredovala v VIII. grupo, toda ne kot učiteljica ženskega ročnega dela, v katerem svojstvu službuje, nego kot učiteljica državne ljudske šole. Z osporjenim rešenjem se ta odlok preklicuje z navedbo, da zvanje učiteljice ženskih ročnih del ni predvideno po § 346. uradniškega zakona in da kot učiteljica ljudske šole ni mogla napredovati, ker za to zvanje nima kvalifikacije po 2. odstavku § 45. uradniškega zakona.

Z 2. odstavkom § 103. uradniškega zakona je predvideno za zvanje učiteljic večščin III. kategorije, ki so bili v tem svojstvu v službi do uveljavitelja tega zakona, X., IX., VIII. in VII. skupina, z dostavkom, da se more napredovati v VII. skupino pod pogoji iz 2. odstavka § 258. Gornja odredba se nanaša tako na učitelje večščin, kakor tudi na učitelje ročnih del, ker so to prav za prav ista zvanja. Razlikovanje učitelja večščin in učitelja ročnih del je povsem tehničnega pomena, kajti oba termina označujeta prav za prav eno in isto zvanje v smislu uradniškega zakona. Po vsem navedenem je neosnovana navedba v osporjenem rešenju, da zvanje učitelje

ženskih ročnih del ni razporejeno. Z odredbo 2. odstavka § 301. uradniškega zakona je razporejeno omenjeno zvanje in zaradi tega napredovanje imenovane ne nasprotuje zakonu. Z ozirom na to dejstvo ni bila prav uporabljena točka 3. § 135. zakona o splošnem upravnem postopku, ker odlok o napredovanju ni vseboval pogreške, ki povzroča ničnost. Pogreško — napredovanje imenovane kot učiteljice ljudske šole, namesto kot učiteljice ženskih ročnih del — bilo treba popraviti v smislu § 113. zakona o splošnem upravnem postopku. Na isti način naj bi se popravil tudi očitni pogrešek pri pisanju — označbo začetnice očetovega imena tožiteljice, z I namesto začetnice U.

Iz teh razlogov se osporjeno rešenje razveljavi.

Predsednik II. oddelka,
podpredsednik državnega sveta:

dr. Josip Barić, l. r.

Delovodja:

Filip Munk, l. r.

Škoda, ki so jo utrpeli učiteljice ženskih ročnih del, ker so morale 6 let čakati na napredovanje, je zelo velika. Nobenega upanja niso imele več, da bodo mogle kdaj koli še napredovati. S tem rešenjem pa je stvar zavzela povsem drugačno obliko. Vse učiteljice ročnih del bodo mogle v bodoče povsem redno napredovati.

Naša zahteva, naj se zvanje učiteljice ženskih ročnih del razvrsti tudi po določilih § 347. uradniškega zakona, ostane še nadalje. Šele takrat, ko bo tudi to izvedeno, bo zadeva tudi v formalnem pogledu popolnoma rešena.

Pravica učiteljic do upraviteljskih mest

Dočim zavzemajo v nekaterih državah žene najodgovornejša mesta, kakor ministrska, senatorska, diplomatska, pri sodiščih ter vodilna mesta v raznih institucijah, dosega pri nas učiteljica le najnižji vodilni položaj v poklicu, to je mesto upraviteljice, in še to le redkokdaj. Učiteljica je upraviteljica le na dekliških šolah in na enorazrednicah. Zakon o narodnih šolah daje sicer pravico, da upravlja učiteljice tudi mešane šole, vendar se to ne izvaja.

Popolnoma neutemeljeno in tudi nesmiselno je naziranje, da učiteljica ne bi bila sposobna za upraviteljico mešane šole. Ali zahteva vodstvo dekliških šol, kjer se je že marsikatera učiteljica izkazala kot spretna in zanesljiva upraviteljica, kaj manj sposobnosti kot vodstvo mešane šole? Dekliške šole obstojajo navadno v mestih in večjih krajih, zlasti industrijskih. Kakor nikjer drugod tako tudi tukaj ni dovolj, da odpravi upraviteljica samo administrativne posle, ampak se mora znati v obilici raznih vprašanj, ki zadevajo odnos do staršev, do javnosti sploh in ne nazadnje odnos do učiteljstva na šoli. Število učencev je na takih šolah navadno večje kakor po podeželskih mešanih šolah, učenci žive v zelo različnih razmerah, število učiteljstva na šoli je večje. In vendar so uspehi na teh šolah vsaj tako dobri kakor drugod. — Ali pa pogledimo delo na enorazrednicah! Nihče ne more zanikati, da ni službovanje na teh šolah v učiteljski stroki morda najtežavnejše. Nepovoljne socialne razmere otrok, nerazpoloženje in nerazumevanje staršev za šolo, veliko število otrok, pouk v oddelkih, različna starostna doba učencev, slabe stanovanjske razmere, prehrana, oddaljenost od večjih krajev, kjer naj dobi učitelj v izmenjavni misli s tovariši novih pobud za svoje težko delo — take razmere zahtevajo res celega, samostojnega človeka, ki ne klone, am-

pak se bori z vsemi težavami v zavesti, da je tu še posebno potreben. In glejte, izkazalo se je, da je za tako težavno mesto učiteljica-upraviteljica popolnoma sposobna. Ljudje jo imajo radi, ker se pogovarja z materami o njihovih težavah, o vzgoji otrok, jim daje navste iz gospodinjstva, higijene itd. Neka služkinja je jokala, ko je zvedela, da je umrla učiteljica iz njene vasi. »Ne veste, kako smo jo imeli radi. Nas, dekleta, je poklicala v svoje stanovanje, kjer smo se učile pospravljati, kuhati, prati. V naši vasi prej nismo znali prati belega perila.« Z isto vneto so mnoge naše učiteljice učile ljudi sadjereje, čebelarstva, vrtnarstva itd. — Torej učiteljice upraviteljice so v polni meri izpolnile zahteve, ki jih stavlja nanje službovanje tudi v najtežjih okoliščinah. Zakaj tedaj ne more učiteljica postati upraviteljica na mešani šoli? Zakon to dovoljuje, sama je pokazala zmožnost tam, kjer ji je bilo podeljeno vodstvo.

Da se ta naša pravica vsaj v bodoče ne bo prezirala od strani oblasti, je treba, da se same potrudimo za to. Kadar je razpisano upraviteljsko mesto na kaki mešani šoli, ne smemo že v naprej resignirati, češ, saj je vsaka prošnja brez uspeha, temveč se moramo vztrajno boriti, da se v praksi izvajajo vsaj tiste pravice, ki nam gredo po zakonu. Obrnimo se po pomoč na organizacijo, ki ima v svojem programu tudi to, da štiti enakopravnost članov. Tovarišice naj razmišljajo o tem ter izrazijo svoje mnenje v primernih predlogih in resolucijah, ki jih naj podajo na zborovanjih.

Potrebno se mi zdi omeniti še nekaj primerov v zvezi z imenovanjem učiteljic-upraviteljic na dekliških šolah. Učiteljice teh šol so se pritožile proti postopanju svojih upraviteljic ter prosile za izmenjavo. Da so to storile, so gotove imele upravičene razloge. Toda mnogokrat bi bile tudi upravičene pritožiti se tudi proti upraviteljem, pa si ne upajo.

Miha Kobalež:

Učitelja iščejo

Stari Koloman je umrl o pravi priliki. Bližal se je konec šolskih počitnic in oblast je imela še dovolj časa, da bi premislila vso nezgodo in poslala k Sv. Florijanu v Skalah novega učitelja. Sv. Florijan v Skalah je Bogu precej za hrbtom, ljudje so imeli druge skrbi in so zato pozabili na dobra pota. Tudi Koloman ga ni mogel najti, zato je ostal pri Svetem Florijanu v Skalah celih trideset let.

»Glej no,« je dejal šolski nadzornik Klobučar, ko je teden dni po pogrebu prejel poročilo, da je Koloman umrl. »glej no, kar tako natihoma se je poslovil. Seveda, pot do Svetega Florijana v Skalah je dolga in nerodna. Tam zgoraj zaživi človek nekako svojstveno življenje. Nič ne rečem, dober mož, tale Koloman, Bog daj mir njegovi duši — le metodo je imel starinsko, skoraj edini v okraju, ki se je trmasto držal starih navad. Zdaj bo pa drugače. Poslal bom k Svetemu Florijanu mladega učitelja, ki bo šolstvo temeljito prenovil. Predvsem se bo moral socialno udeleževati. Preštudiral bo krajevne gospodarske razmere in nato napravil delovni načrt. Brez načrta ne gre. Potem pa strnjeni pouk. V tisti samotni tam zgoraj se bo lahko nemoteno posvetil samo šoli. Pokojni Koloman je bil v tem oziru nekoliko površen, se mi zdi. Da, da, treba bo temeljite izpremembe.«

Nekdo je potrkal.
»Naprej!« je zakričal nadzornik.
Vstopil je oblasten možak.
»Tako, tako, gospod nadzornik, jaz sem namreč Blaž Potrata, župan od Sv. Florijana v Skalah. Nekaj opravka sem imel pri oblasti, pa sem se mimogrede oglašil še pri vas.«

»Me veseli, me veseli, gospod župan!«
»Da, da, saj veste, jaz predstavljam pri nas tako rekoč ljudstvo in oblast in sem mislil, da bi zaradi velike važnosti, tako rekoč zaradi ljudskega sodelovanja, mogel tudi kaj pripomniti.«

»Da, da, to se razume, ljudstvo mora imeti vpliv na šolstvo.«

»Zastran našega bodočega učitelja, veste. Nič ne rečem čez pokojnika, bil je dober človek, le preveč samosvoj. Jaz pa, tako rekoč ljudstvo, bi radi človeka, ki bi pomagal pri občini.«

»Torej za občinskega tajnika?«

»Ne, ne, občinski tajnik je itak moj sin. Toda včasih on ne utegne, pride delo, košnja, žetev, treba je pripraviti drva, takrat bi lahko pomagal učitelj, saj je plačan prav za prav iz ljudskega denarja.«

»To bomo premislili, to bomo premislili,« mrmra nadzornik in gleda skozi okno. »Seveda, iz ljudskega denarja.«

»Že vnaprej se vam zahvaljujem,« se klanja župan Potrata. »Ko pridete na inšpekcijo, se pa kaj oglašite. Veste, mi smo revalna občina, kak liter evička bova pa vseeno izpila.«

Ko župan odide, napravi nadzornik na Kolomanov akt rdeč znak. Tam, kjer je bil napisal poprej »Delovna šola«, napravi rdečo črto in napiše »Pomočnik občinskega tajnika«. Ni še končal, ko znova potrka in ne da bi čakal na odgovor, stopi v pisarno širokopleč župnik z naočniki.

»Sitna zadeva, gospod nadzornik,« pravi počasi ter si briše naočnike. »Dosljej smo še nekako potrpehli, tolažili smo se, da tudi Bogu ni mogoče vselej ustreči. Jaz sem namreč župnik od Svetega Florijana v Skalah. Že dolgo nimamo organista. Zdaj je pa prilika, stari Koloman je umrl, Bog mu daj dobro,

Vemo, da je po nekaterih šolah razmerje med šolskim upraviteljem in ostalim učiteljstvom res tovariško in da je to skupnemu delu samo v prid. Na takih šolah se dela stokrat laže in lepše in zato tudi bolje kakor drugod. Predlog tovarišice, ki zahteva, naj bi upravitelja (-ico) volilo učiteljstvo na šoli, je

zelo umesten. — Povsem verjetno pa je, da bodo učiteljice vse dotlej, dokler se ne bi postopalo v smislu omenjenega predloga, prej dosegle pravilen odnos do upraviteljice kakor do upravitelja, namreč do takega, ki se smatra uradnika višje vrste.

K. L.

Celibat učiteljic

Z uveljavljenjem delnega celibata učiteljic smo prizadete ravno mlajše učiteljice. Veliko je bilo o tem pisanja po dnevnem časopisju, še več govorenja in razmotrivanja, žal je ostala naša pereča zadeva še vedno na isti mrtvi točki. Povsem razumljivo je, da vpliva celibat moralno porazno na naše razpoloženje. S tem so nam okrnjene pravice svobodne izbire, ki so vendar vsakemu z zakonom zajamčene. Postavljajo nas v luč manjvrednih družabnih bitij. Razumljivo je tudi, da je izvedbo celibata uničena marsikateri tovarišici življenjska sreča, in to čutimo ravno mlajše tovarišice, medtem ko so naše starejše bile mnogo srečnejše. Izbirale so lahko prosto in svobodno, da so si ustvarile lasten dom in družino.

Zahteva, da si naj išče učiteljica življenjskega tovariša samo med stanovskimi tovariši, je sicer idejno lepo zamišljena, toda v praksi vendar ni vedno izvršljiva. Vzemimo enega izmed nešteti primerov, da je usoda zanesla mlado učiteljico, ki je polna idealov in življenja, v hribovit, oddaljen kraj. Običajno so po takih naseljih šole nižje organizirane, eno-, dvo-, kvečjemu trirazredne. Pot do večjega družabnega kraja je običajno zelo oddaljena in slaba. Na šoli, če je sploh kak tovariš, nima razumevanja za težnje mlade učiteljice; navadno se ob takih prilikah ne upošteva potreba, ki jo čuti mlado bitje po družabnosti. Kdo neki pride v tak zapuščen kraj? — In če morda le najde mlada tovarišica sebi primerno sorodno dušo, ki bi ji lajšala gorje, se mora celibatu na ljubo odreči svoji življenjski sreči. Razumljivo je, da vpliva to demoralizujoče na njo. Tudi ona ima kot žena po naravi željo, voljo in zmožnosti po lastnem ognjišču ter je gotovo sposobna rešiti nalogo materinstva v korist države in naroda. Njej torej ni dana tista svoboda, ki

so jo bile deležne njene starejše stanovske tovarišice.

Če je res namen uvedbe celibata socialen, omiliti brezposelnost v našem stanu, smo gotovo tudi mlade učiteljice pripravljene doпрinesti svoje žrtve. Vendar, da bi šlo to na račun osebne svobode, tega pač nihče ne more zahtevati!

Izvedba celibata je stopila v veljavo dne 1. oktobra 1937. Danes, po preteku štirih mesecev lahko z mirno vestjo ugotovimo, da je zeleni uspeh, ki so ga morda ravno v tem pogledu pričakovali merodajni činitelji, izostal.

Prepričana sem, da bi se z omiljeno uredbo ustvarilo med prizadetimi učiteljicami znatno boljše razpoloženje ter odpravil dosedanji občutek manjvrednosti v človeški družbi. Učiteljica, ki se poroči, ima itak toliko odtegljajev, da njena plača ne more igrati odločilne vloge pri vzdrževanju družine, vendar bi se naj z zakonom določil skupen dopustni maksimalni dohodek žene in moža. Če hočemo soditi in biti pravični, tedaj bi bilo predvsem potrebno ravno na osnovi z zakonom določenega maksimalnega dohodka izravnati položaj med manj in boljše situiranimi.

Žal, so med nami tudi nesrečni primeri, da je ravno učiteljica zaradi bolezni ali sedanjih splošnih gospodarskih neprilik moža rednica cele družine. Nikakor pa ne moremo vzeti take izjeme kot pravilo.

Iz družabnega in socialnega stališča je nujno potrebno, da se pravilno in nepristransko reši problem celibata učiteljic ter se s tem postavi enakopravnost vseh kategorij državnega uradništva glede svobodne izbire zakonskega druga.

M. R., Muta.

Učiteljica išče primernege inteligenta za družbo

Učiteljica, 30-letna, išče sebi primernege inteligenta za družbo. Ponudbe na ogl. odd. »Jutra« pod ...

(»Jutra« z dne 16. jan. 1938.)

Na sličem oglas je prinesel »Hrvatski učiteljski dom« sledeči članek izpod peresa I-verja

Mladi učiteljci je monotono.

»Mlada učiteljica želi dopisovati z inteligentnim gospodom, da ubije monotono vasi. Ponudbe na upravo pod ...«

(Jutarnji list od 19. in 21. X. 1937.)

Spoštovana mlada tovarišica!

Zelo me je iznenadil Vaš dopis, s katerim iščete inteligentnega gospoda radi »ubijanja monotonije vase«. Gotovo se je na ta Vaš oglaš že kdo javil, pa se bojim, da bom prepozen. Vkljub temu se Vam javljam tudi jaz, ker se Vam mogoče s takim pismom ni še nikdo javil.

Neki prijatelj me je opozoril na Vaš oglaš v »Malem oglašniku«, pa sem se uveril, da je dobro včasih prečitati tudi tega. Tako čitanje zamore biti celo poučno. Tu se vidi marsikaj, kakor pri kakšnem starinarju. Tu se vidi be-

bil je prijazen človek, le z liberalci je držal — glejte, če boste poslali k Svetemu Florijanu novega učitelja, naj bo organist. Ne bo visoka plača, kakih dve sto dinarjev mesečno in dva mernika bira, toda nekaj je treba darovati za čast božjo. Pa krščanski človek naj bo, da ne bo pametnim ljudem in ženskam v spotiko.

»Toda, gospod župnik!« se je branil nadzornik.

»Mislim, da sem prav povedal,« je pokimal župnik. »Kdor pride k Svetemu Florijanu v Skalah, ostane tam trideset let. Gle dati moram, da mi ne bo zasejal ljuljke v pšenico.«

Še enkrat se je prijazno nasmehnil, nato je odšel. Nadzornik je nervozno stopil dvakrat po sobi, nato je prečrtal opazko na Kolomanovem aktu in napisal z modrim svinčnikom novo: »Organist.«

Potem se je domislil nečesa drugega. Odprl je vrata na hodnik in zakričal:

»Ali je tu mogoče še kdo od Svetega Florijana v Skalah?«

Trije možje so se spogledali in se obotavljaje vzdignili.

»No, naprej!«

Znova so se možje spogledali in suvali drug drugega. Nazadnje se je ohrabril najmlajši in stopil v pisarno. Previdno je zaprl vrata za seboj, pogledal plašno po sobi in začel pripovedovati s šepetajočim glasom o prosvetnih potrebah Svetega Florijana v Skalah. Ljudje so vdani pijančevanju, toliko odstotkov je analfabetov. Toda drugi hrepenijo po izobrazbi. Radi bi čitali knjige, poslušali predavanja, priredili kako igro. Toda ne gre in ne gre. Saj pokojni Koloman je bil delavec človek, le star je bil, zelo star, ni hotel razumeti mlajšega rodu. Če bi prišel kdo drug...

da velikih obitelji, ki iščejo sobico s štedilnikom. Siti špekulant oddaja zopet nekje na periferiji ali na kakem dvorišču med štirinadstropnimi palačami »krasno stanovanje sestojče se iz ene sobe s štedilnikom«. Odda se samo »mirmemu stanovalcu in točnemu plačniku brez otrok, ki je ves dan zaposlen«. (Včeraj je zapodil iz stanovanja tuberkuloznega delavca, ki je ostal brez dela.) — Neki siromašen uradnik išče skromno sobico s hrano, a uboga študentka išče tovarišico ali »skromno nameščeno uradnico radi skupnega stanovanja v IV. nadstropju«. Nekdo zopet išče »diskretno sobo s posebnim vhomod v četrti vil samo za popoldne«. Drugi išče zopet sobo »pri fini dami«. Sedmošolec, sirota brez roditeljev in brez sredstev, poučuje razvajene, bogate učence za kosilo ali najskromnejšo sobico itd.

Spoštovana tovarišica, tako moralno in materialno mizerijo najde človek v teh oglaših. Kupuje, nudi in prodaja se vse, pričeni pri prašku zoper stence pa do prodaje lastnega telesa. In vse to radi siromaštva, radi lakomnosti ali kakega drugega sličnega razloga.

Med vsem tem se šopiri tudi Vaš dopis, dopis učiteljice, ki išče družbe, kateri je »monotono na vase!«

Nadzornik je molče prikimal. Mož se je oddahnil in se hitel zahvaljevati. Počasi se je zrinil skozi vrata.

Nadzornik je napisal z zelenim svinčnikom na Kolomanov akt: »Prosvetni delavec.«

Vstopil je drugi Svetoflorijanec. Priklonil se je nadzorniku in začel hitro pripovedovati, kako velik pomen imata splošno gospodarstvo in zadrugištvo. To sta tako rekoč temelja države. Pri Svetem Florijanu v Skalah je pa v tem oziru še ledina. Ko bi torej novi učitelj...

»Zadružnik in gospodarstvenik!« je zakričal nadzornik z obupnim glasom, prečrtal vse dosedanje pripombe na Kolomanovem aktu ter zapisal novo.

Ko je mož odšel, je vstopil tretji Svetoflorijanec.

»Za kakšno gospodarstvo ste pa vi?« je dejal mož. »Sadjarstvo je temelj kmetijstva. Sadjarstvo je treba pospeševati. Treba je napraviti drevesnice, uvesti novejšje sorte, tudi oskrba drevja je zelo nazadnjaška. Mi potrebujemo pomoč.«

»Novega učitelja, ki bo sadjar. Dobite, vse dobite!« je pisal nadzornik novo pripombo na Kolomanov akt.

Potem ni bilo več deputacij in se je nekoliko oddahnil. Prav za prav bi moral poslati k Svetemu Florijanu pet učiteljev, ki bi delali za ljudsko blaginjo in napredek, potem še šestega, ki bi učil v šoli.

Popoldne je prišlo od Svetega Florijana še posebno pismo, opremljeno s pečatom, številko in podpisom. Telesna vzgoja je namreč tudi jako potrebna in je steber države. Zato naj bi bil novi učitelj dober telovadec, tako zahtevajo narodne koristi. Nadzornik ni rekel ne bev ne mev in se je začel resno bati,

Praden Vam še več napišem, je nujno da se predstavim. Delavcev sin sem, moj stari oče »krampa« na železnici. Odtod moje simpatije napram vsem tistim, ki si s silo svojih mišic pridobivajo kruh. Kot dijak sem jedel odpadke v bolniški kleti in tako sem se pre-privaral skozi šole. Bil sem tudi zaročen, a moja zaročenka je prejemala poleg mojih pisem tudi pisma »inteligentnih gospodov«. Slednjic ji je pisal tudi neki mornar iz »boljše fami-lijee«.

Ker nisem bil niti »inteligentne« niti iz »boljše familije«, je prestala najina korespon- denca. To se mi bo zgodilo najbrž tudi z Va- mi po tem mojem pismu.

Ko bi moja zaročenka slišala vse pripom- be tega »dobro vzgojenega« mornarja iz »bolj- še familije«, bi se naveličala tega dopisovanja.

Kaj takega se zgodi lahko tudi Vam, če se vam javi eden izmed uglednih gospodičev z zagrebškega korza kot »inteligentne go- spode«, da vam ubije monotonijo vasi. Na korzu bo pripovedoval svojim drugim sigurno sledeče: »Dopisujem z neko eksotično va-ško goskico, z učiteljico«.

To bo res prelepo za Vas in za naš učiteljski stan!

Predlagam Vam mesto tega rajši nekaj boljšega. Za pričetek naj ne bo pretežko:

Ste že opazovali prekrasne barve jesen- ske in zimske prirode, sončne zahode za belo zasneženimi vršci, ste že kdaj uživali v vsej tej lepoti? Mogoče bi zamogli z dnevnimi sprehodi ubiti monotonijo vasi.

Imam star radio aparat. Nekako škrebeta, a vendar uživam ob njem. Včasih mi zapoje iz njega prav objestno Dvořkova »Humore- ska« ali odlomek Wagnerjeve glasbe — in uživam, nenavadno uživam — ubijam mono- tonijo vasi.

Ste li čitali »Durdico Ogičevca«? Jaz sem jo pred nedavnim časom ponovno čital in užival v (čeprav že zastareli) romantiki (saj danes te ni več, vsaj v »Malih oglasih« je ni). Čital sem knjigo in mislil na neko tovarišico iz bližnje okolice, katere konec je bil žalost- nejši nego Ogičin. Zbolela je na jetiki in umrla v Stenjevju. Poznate li »Branko« Senoe? — Res je, Senoa je zastarel, ali... Citajte Cankarjevega »Martina Kačura«. Ze četrtič ga čitam. Tako ubijam monotonijo vasi.

Tudi, če Vas knjige ne zanimajo, bi jih morali vzeti v roke. Ne samo kak roman, temveč tudi kako strokovno knjigo. Ali ste mogoče prinesli za učiteljska preveč znanja? Sumim v to! Ste li na učiteljsku čuli kaj o praktični psihoanalizi, ki bi Vam kot učiteljici bila tako potrebna? Ste li n. pr. že kdaj vi- deli, kako se raziskuje inteligenca deteta? Mi- slite, da bi Vam bilo to odveč? Kaj veste o psihoanalizi, o individualni psihologiji? Ko bi vedeli, kako potrebno Vam je to znanje! Ne vem, če Vam je znano Vaše vaško dete? Mogoče smatrate Vi spoznavanje slednjega odvisnim.

Naj Vam na hitrico povem nekaj iz svo- jega razreda:

Ko pride otrok k meni v šolo, je toliko zapuščen, da ne zna niti lastnega imena. Ni- kdo se ni v predšolski dobi zanj zanimal. Nje- gov prihod na svet je bil mogoče pričakan z nevoljo, a ne z veseljem. Malo je pojmov, ki jih prinese s seboj. Čudi se višini vaškega stolpa in mojim naočnikom, čudi se vsemu. V šolo pride preplašen, bos, raztrgan in la- čen — v splošnem tako neobglen, da Vas zaboli srce, če ga pogledate. Da bi bil prihod v šolo čim bolj svečan, je eden oblekel me- sto srajce sestrično »bluzo«, a drugi je obul materine čevlje, ki so mu za 7 številke preve- liki. Tega ni napravil radi komedije, marveč, ker drugega ni bilo. Oni tam je ves hrastav, drugemu teče gnoj iz ušesa, da se širi nezno- sni smrad po vsej šolski sobi. Nekateri je zaspan, ker ga je utrudila pot v šolo. Prišel je tam izza tretjega brda po blatnih potih in kolovozih. Namesto mleka so se napili žga- nja, da »bi bili močnejši«. Trebušček jim je

da ne bi pozabil na kak steber, ko jih ima država toliko.

Potem se do večera ni zgodilo nič hu- dega. Le, ko so šli iz pisarne, mu je tovariš kmetijski referent Janez Skorec previdno omenil, da je slišal nekaj o praznem učitelj- skem mestu pri Svetem Florijanu. Saj on ni- kakor ne misli zahtevati kake usluge, le pri- pomnil bi rad, kaj je njegovo objektivno mnenje. Na prazna službena mesta naj bi postavljali take ljudi, ki bi razumeli kaj o kmetijstvu in o rejji malih živali. Posebno pridejo v poštev štajerske kokoši.

Tovarišu ni mogel odreči. Precej si je zapisal, da mora novi svetoflorijanski učitelj poznati štajerske kokoši.

Zvečer sta ga v krčmi »Pri ponižnem meščanu« prijela še dva. Upokojeni profesor Andreje Seme je izrazil željo, naj bi se novi učitelj posvetil nabiranju narodnega blaga. Ni lepšega in za narod koristnejšega posla, kot je ta. Okrajni zdravnik dr. Macola je pa kategorično zahteval, naj pošljejo k Svetemu Florijanu v Skalah človeka, ki se razume na higieno in prvo pomoč ter bo ustanovil Rdeči križ in Protituberkulozno ligo.

Med tednom so se oglasili še nekateri. Pri Svetem Florijanu bi bilo treba ustanoviti vremensko opazovalnico, naj se izbere pri- mernega učitelja. Tudi zastran pogodovanja naj poskrbi in organizira ljudi. Regulacija Florijanščice še ni izvedena, naj ga lokalni faktorji zaposlijo pri tem. Kmetje so poslali pismo, da hočejo takega, ki bo ustanovil in vodil Mlekarsko zadrugo.

Toda, ko je prišel čas, se niti pouk ni mogel pričeti. Oblast ni poslala sploh no- benega učitelja, kajti do Svetega Florijana v Skalah je daleč in so poti jako nerodne.

trd, poln glist, pod očmi črni podočnjaki. Mnogi smrdé po urinu. »Spimo oblečeni na klopi«, tako pravijo. — Ne morem vzbuja- ti in občutiti napram njim usmiljenja, ker usmi- ljenje človeka ponižuje. Občutiti hočem ve- liko in iskreno ljubezen — oče jim bom, več nego oče. — Ko bi vedeli, kako rad jih imam in kako težko se ločimo v četrtem razredu! Krasen občutek je to, biti zapisan v stotinah teh srček, imeti zavest, da ste Vi, njihova učitelja, pojem, ki ga ni lepšega in bolj vzvišenega. Ali je pri Vas tudi tako? Ne do- pustite, da zvedo, da jih ne marate, da Vam je radi tega »monotonno«, ker ne mislite na- nje... Če zvedo, ste propadli v njih očeh. Ali mislite, da to ni važno?

Z dvorišč moje vasi, po jarkih ob cesti teče gnojnica. V leseni koči, pod slamatim krovom spi oni, ki hrani Vas in mene in sto- tine drugih. »Mrak« in gosto blato povsod. Ste li kdaj pomislili, zakaj ste prišli v ta »mrak«? Mogoče radi tega, da poiščete tu »inteligentnega gospoda«, ki Vam pomaga »ubijati monotonijo vasi«? Veste kako oni v »mraku« imenujejo take ljudi? Imenujejo jih »pokvarjena gospoda...«

Pojdiva v mrčni noči v hišo teh ljudi! »Edina postelja v hiši?« vprašate. Da, edina! In na njej se stiska jetična babica z najmlaj- šim vnučkom. Tudi mati in oče se stiskata na tej postelji. Očetu so noge še blatne z njive. Utujenost mu ni dala, da bi si jih očistil. — Čudite se jetični babici v zdravem vaškem okolju? Mnogo ironije je na tem svetu! — S čim so pokriti? Odeja je bila to nekdanj, tovarišica. A otroci na peči, na klopi, na tleh — pokriti so z vrečami. — Čudite se ostan- kom hrane na mizi. Pustite to, če imate slab želodec! Ne bežite še! Oral in pol zemlje imajo v ilovnatem bregu — težka zemlja! Na tem kosu je travnik in njive, a pašnik je ono prepotje tam. Edina krava vleče plug in daje mleko. Za njo mu je več nego za dete, če oboli eno od teh dveh.

To sem zagrabil kar tako z vrha, s pestjo, kar je pač plavalo na površju in še to je tako strašno. — Ali je tudi pri vas na vasi tako. Ali Vas vest kdaj peče? Človek seveda ni kriv, ali neugodno je vendar — zelo neugodno. —

Koncert UPZ

V ponedeljek 10. t. m. je priredil UPZ vo- kalni koncert v veliki dvorani Filharmonije v Ljubljani. Že zadnjič smo priobčili nekaj mi- sli o tem nastopu, ki so ga potom radia lahko poslušali tudi tovariši in tovarišice izven Ljubljane.

Koncertu so prisostvovali med drugimi odličniki tudi banski šolski nadzornik g. Je- glič, ki je zastopal gospoda bana, prof. Silvo Kranjc v zastopstvu mestnega župana ter za- stopnik komandanta divizije. Svoje tovariše in tovarišice so prišli poslušat predsednik JUU tov. Ivan Dimnik ter vsi važnejši funk- cionarji sekcije JUU v Ljubljani s predse- dnikom tov. Kumljem na čelu.

Program, ki ni bil predolg, je obsegal skladbe najnovejše glasbene smeri. To so po- udarjali tudi glasbeni kritiki v svojih poro- čilih. Tako piše L. M. Š. v »Jutru« — »Seveda je material tega zbora inteligenčno kar naj- bolj zanesljiv, saj so učiteljske vrste že doslej dajale najbolj muzikalne pevce in glasbenike sploh« in dalje o programu koncerta: »Spor- redi UPZ so si od nekdanj prizadevali, da dajo sodobnim glasbenikom kar največ besede. Tudi to pot je program navajal imena mlaj- ših slovenskih skladateljev, mlajših, če že ne po letih, pa vsaj po nazorih in usmeritvah. Itd.«

V »Slovenskem Narodu« čitamo med drugim sledeče: »Delu UPZ se imamo v ne- mali meri zahvaliti, da je današnja zborov- ska produkcija, kljub vsem individualnim in kvalitetskimi razlikam avtorjev, še vedno do- volj močna in zlasti, da predstavlja velik ko- rak naprej v primeri s tvorbo polpretekle dobe na tem področju.« (Fr. Šturm.)

Tudi v »Slovenca« čitamo v kritiki V. U. med drugim to-le: Učiteljski pevski zbor, ki si je po smrti našega velikega zbornskega sklada- telja nadel ime »Emil Adamič«, je bil še nekdanj pod vodstvom dirigenta Srečka Ku- merja vnet pristaja in pospeševalec domače moderne umetnosti. To svojo bitno potezo hoče zbor obdržati še danes, tudi pod novim vodstvom dirigenta Milana Pertota. Tako vsaj je bilo dano sklepati po sporedu, ki ga je izvedel ta zbor v teh dneh na svojem kon- certu v veliki Filharmonični dvorani... Spor- ed je z izjemo Adamičevih zajel samo mo- derne zbornske skladbe. S tem je že povedano, da si je tokrat zbor zopet naložil izredne

† Franjo Pogačnik

Saj ni mnogo treba: poslovilno pismo in vsa tragedija leži kakor na dlani. Čitam pismo in gledam nazaj — vseh menda trideset let, kar sem učitelja Pogačnika poznal — o leta, o življenje! Bil sem otrok, študent, ko je bil on že učitelj in nadučitelj v Št. Vidu. Videl sem ga v dobri volji, videl na delu pri prvih predstavah na našem podeželju in Cirilmeto- dova podružnica v Št. Vidu je bila med prvi- mi... Samozavestno je stopal po ljubljenskem Št. Vidu, prepričan, da stori, kar zahteva živ- ljenje od njega; ni iskal priznanja ne hvale, le miru in mirnega dela si je želel... Lepi časi so tonili v večnost, prihajali so vedno novi in prinašali nov nemir. In ničesar si ni Pogačnik bolj želel kakor miru, miru vsaj v Št. Vidu. Pa tudi Št. Vid je zvezan s tisoč verigami z našo ubogo in nemirno zemljo, tudi tja je pljusnil nemir, nemir celo v Pogačnikovo čredo. Da celo iz njegove črede, ki ji je kazal nekoč sam pot v svet, življenje, celo iz njegove čre-

Kaj naj si misli ta človek, ko zvé, da je Vam monotonno v njegovi sredi, ker nočete dvigniti teh ljudi, nočete, da jim prožite ročice oble- čeno v nadiševljeno »krem« rokavico? — V meni zatrepče stalno neugodno čustvo, če mi kak kmet s svojo trdo, žuljavo roko po- trese desnico. Sramujem se svojih mehkih rok. Čudno je to, kajne? — Citajte (spet o čitanju!) Pribičevičevno knjigo »Seljak« in Bi- čeniča »Kako živi narod«. Potresle Vas bodo, če imate srce in vest.

Začenjam se jeziti in komaj se obvladam, da Vas ne vprašam: Ali Vas ni sram? Ali ni nesramno, da iščete gospoda, s katerim bi ubijali monotonijo vasi, a okrog Vas je toliko dela?

Povejte mi iskreno, kakšna je ta Vaša vas? Kakšne so ekonomske, kulturne itd. pri- like? Uverjen sem, da so strašno zaostale kot v mnogih drugih vaseh. Poiščite vsaj kako deklé, dajti ji kako dobro knjigo, naučite jo kako se pospravlja v hiši, na dvorišču, na vrtu in drugod; poučite jo o kužnih boleznih.

Če Vaša vas ni zaostala, če je standard višji, boste pa lahko našli inteligentno dru- žbo in razvedrilo — tedaj je monotonija ne- mogoča.

Se marsikaj bi Vam lahko povedal! Pa samo še to! V odseku brezposelnih to- varišic in tovarišev sem našel mnogo kras- nih deklet. »Krasnih« ne mislim v fizičnem pogledu (četudi sem sam mlad). Imponirale so mi s svojo pridnostjo in vztrajnostjo pri delu, četudi za to delo ne prejemajo nobe- nega plačila, niti ga ne zahtevajo. One ne občutijo monotonije, a o razvedrilo ni go- vora pri njih, ker nimajo sredstev. Ena izmed njih mi je pravila: »Nisem odposlala prošnje za nameščenje, ker nimam denarja za kol- ke...« Pišite jim in vprašajte jih, kako naj ubijate monotonijo vasi!

Za oglas v časopisu ste dali 26 dinarjev — mogoče še več. Za ta denar bi bili lahko odkupili 3 »Abecedarke«.

Hvaležni bi Vam bili oni, ki bi se na- učili čitati.

Drugič več.

Priredila M. Š.

se mu celo mudi... Pa kaj bi, saj ne more občutka ponarediti nobeno pero, ko je vsemu dal sam pravilno obliko in točen ton:

»Ko delam tužen finale svojega bednega življenja... Reverendissime, dajte meni cer- kveni pogreb kot kristjanu, ker je moja ubo- ga trpinčena pamet kriva temu strahotnemu koraku — moji živci niso več sposobni za pravo misel. Postopek občine proti meni mi je uničil moje poslednje moči in mi strl eksis- tenco. Povzročitelje bo kaznoval Bog, ker jih bo vedno grizla vest, kaj so učinili proti meni, mirmemu in tihemu človeku... Trpim že dolgo, a mirno prenašam nesrečno življenj- sko pezo... Moralo je priti, a grozna je od- ločitev in slovo, ko bi rad še dočakal pokoj, ki me je dosegel prežgodaj... Končam — ker se mi roka od razburjenja trese in že čutim bližati se zadnjo uro. Odpustite mi vsi, ker odhajam in se poslavljam. Ne morem več... Z Bogom, ker sem Vas vse imel rad in Vas čislal. Vaš nepozabni Franjo Nesrečnež...«

In tedaj se je zgodilo vse, kakor je napo- vedal: Zadnja ura se je približala; njen udar- rec je odjeknil in zazvenelo so strune so- čutja, ljubezni, tovarištva — in udarile huje ko strela iz jasnega, ki razje in uniči, a uga- ne. Ta strela pa ne ugasne nikoli, dokler ne uniči novih življenj in ne potepta novih sreč, kajti nosi v sebi prekletstvo od onstran. Od tam pa prihajata le blagoslov in prekletstvo brez konca...

Tužna domovina, ki siliš svoje najboljše na prezgodnjo pot tja preko, kajti zapisan ti je trepet in nemir, dokler ne postaneš zopet tiha dolina, kjer bo v miru molil kmetič svo- je večerno molitev, in miren potnik s po- kopališča na hribu začutil oni mir vesoljstva, ko posije božja milost in povrne mir vsem človeškim dušam. Franjo Nesrečnež je našel svoj mir.

Dr. P. Štrmšek.

† Punčuh Leopold

V Dol. Logatcu je po kratki bolezni umrl v 82. letu starosti tovariš Leopold Punčuh, sreski šolski nadzornik v pok. Pokojni je bil dober in zaveden stanovski tovariš, vedno zvest učiteljskemu stremljenju za napredek šole ter učiteljskih pravic, četudi je bil mir- nega in tihega značaja.

Rojen je bil v Idriji leta 1856. Dovršil je ljubljansko učiteljsko ter nastopil svoje učiteljsko mesto na Krasu v Košani, a le za kratko dobo, ko je prišel v žlahtno Vipavsko dolino na Col, kjer je plodonosno delal do- brih 10 let. Od tu je bil premeščen na novo ustanovljeno šolo poleg svojega rojstnega kraja v Sp. Idrijo, kjer je ostal do leta 1901., ko je dobil upraviteljsko mesto v Gor. Lo- gatcu. Tu je zavzemal nekaj časa tudi župan- sko mesto. Po vojni je postal šolski nadzor- nik za logaški okraj ter bil v tej lastnosti tudi upokojen leta 1925. Poleg svojega poklicnega dela se je zanimal tudi za godbo in petje ter je bil vnet prireditelj raznih mladinskih in društvenih prosvetnih predstav. Veselilo ga je tudi vrtnarstvo in sadjarstvo.

Kot zvest in ljubezniv stanovski tovariš je bil vedno trden in zaveden član učitelj- skega društva, kateremu je bil gotovo dobo tudi predsednik. Tudi v pokojju je še sodelo- val pri prosvetnih, gospodarskih in sokolskih društvih. Zapušča večjo družino, katera je pa vsa dobo preskrbljena.

Zvestemu in neumornemu stanovskemu tovarišu bo ohranjen časten spomin.

P. L.

Rangna lista

Popravki

Uhlir Mařenka, uč. v Komendi, je napredo- vala v VII. p. sk. 16. febr. 1933. in ne 26. febr. 1933.

Župan Ana, uč. v Vitanju, je napredovala v IX. p. sk. 6. febr. 1932. in ne 26. febr. 1932.

Zupančič Franja, uč. v Črneči vasi, je bila prevedena v IX. p. sk. 1. aprila 1931.

Kuntih Matilda, uč. v Mirni, je napredovala v VI. p. sk. 26. julija 1931. in ne 12. okto- bra 1931.

Čekada Miroslav, učitelj v Sv. Jederti, je na- predoval v VIII. p. sk. 9. novembra 1934. in ne 1. decembra 1934.

Pardubsky Rajko, učitelj v Hrastniku, je bil postavljen v IX. p. sk. 22. septembra 1932. in ne 9. novembra 1933.

Kopriva Ivan, učitelj v Zagorju ob Savi, je napredoval v VIII. p. sk. 26. junija 1933. in ne v VII. p. skupino.

Kopriva Jana, uč. v Toplicah pri Zagorju, je napredovala v VII. p. sk. 23. novembra 1932. in ne 20. aprila 1934.

Klun Franc, učitelj v Zagorju ob Savi, je na- predoval v IX. p. sk. 20. novembra 1931. in ne 14. marca 1932.

Schwaiger Marija, uč. v Šmartnem pri Litiji, je napredovala v II./1., t. j. v VI. p. sk. 12. januarja 1931. in ne 12. marca 1932.

Novičan-Kincl Julija, uč. v Laporju je na- predovala v VIII. p. sk. 21. sept. 1933. in ne 21. oktobra 1933.

Gangl: Moja pot — 10 knjig. Navad- na vezava 250, platno 320, pol usnje 540 din. Najlepše darilo za pridno mladino, kras za vsako knjižnico.

Splošne vesti

— Zenačenje plač poročenih učiteljic. V poročilih o proračunski debati nismo doslej čitali, da bi se posamezni govorniki zavzeli za zenačenje plač poročenih učiteljic in ostalih državnih uradnic. In vendar to ne bi pomenjalo nikake nove obremenitve državnega proračuna, kakor je še posebej naglasila g. M. Atanacković na zborovanju Zenskega pokreta v Beogradu, ker je v proračunu določena popolna plača za vsakega uradnika in pomenjajo odtegnjene doklade poročenih drž. uradnic čist prihranek. Ker so tudi draginjske doklade del naših zasluženih plač, ki jih posebno težko pogrešamo v sedanjih časih naraščajoče draginje, pričakujemo, da bo našlo vodstvo organizacije za svoje prizadevanje, da se nam popravijo storjene krivice, pri merodajnih krogih popolno razumevanje.

— Pedagoško društvo v Ljubljani priredi v ponedeljek, dne 24. t. m. ob 18. uri v dvorani mirnaloškega inštituta na univerzi (prilicije levo) predavanje »Beograjska poskusna šola in njen pomen«. Predaval bo g. Kobilica Rudolf, pedagoški vodja ljubljanske poskusne šole. Vse, ki se zanimajo za poskusno in reformno šolstvo, vljudno vabi — odbor. — Vstop prost.

— Polak: Zgodovina za IV. razred je izšla in se že razpošilja. Ker je določena nizka cena — 7 din — si jo bodo otroci lahko nabavili. Zaloga omejena, zato ne odlašajte z naročilom.

— Društvo upok. učiteljstva za našo banovino je imelo konec leta 1937. članov 361 in 19 smrtnih primerov, za katere se je izplačalo nad 41.000 din posmrtnim postavnim dedičem. Kakor že večkrat, apeliramo in vabimo tovariše (ice), ki stopijo v pokoj, ali so že upokojeni, da pristopijo k društvu. Kdor pristopi k društvu, poveča zapuščino svojim dragim svojcem ali pa postavnim dedičem. Več ko bo članstva, tem večja bo tudi ta zapuščina. Pristopnina znaša 33 din. V tem znesku so tudi že vplačani prvi trije smrtni primeri po vstopu, ker se redno plačuje za tri smrtne

primere naprej po 6 din, letno pa še 5 din za upravne stroške. Tedaj tovariši(ice), ne odlašajte s pristopom. — K društvu pa lahko pristopijo pod istimi pogoji tudi drugi drž. upokojenci, ki so tudi tem potom vabljeni. Vsaki prvi delavni četrtek v mesecu ob 11. uri imamo po odborovi seji pri »Novem svetu« družabni sestanek za vse člane.

— Vsi službodajalci, ki imajo služkinje (stalne postrežnice), morajo do 31. jan. 1938. nabaviti davčne karte za služkinje. — Karte se dobe samo pri davčni upravi za mesto v Ljubljani, Vodnikov trg 5/II, soba št. 9. — Davčna karta stane 52 din. Istočasno morajo plačati tudi prispevek za bednostni sklad po 25 din. — Takoj po 31. januarju se mora po razpisu ministrstva financ št. 88.681/III od 28. dec. 1937. uvesti stroga kontrola.

— Zemljepis za IV. razred je že v tisku in se bo začel razpošiljati te dni. Cena je 6 din.

— SRESKA UČITELJSKA DRUŠTVA, ki so v zaostanku nakazil članarine, naj se drže pravilnika o blagajniškem poslovanju in naj to čimprej nakažejo sekciji blagajni. Ako ne bo v tem pogledu točnosti in reda, bo sekcija primorana, da objavi listo nerednih društev-plačnikov. Tudi v tem primeru najno prosimo. Uprava.

— Že prvi teden po objavi se je priglasilo več tovarišev za tekoči račun. Ta način bolj priporočamo kakor kupovanje na kredit. Tovarišice in tovariši, pišite po tiskovine za otvoritev kredita.

— ŠOLSKA UPRAVITELJSTVA prosi upravo sekcije JUU za dravsko banovino, da poravnajo naročnino »Popotnika« za tekoče leto in se poslužijo v ta namen položnice št. 11.153, ki so bile priložene 1. številki lista. — Do sedaj je sledilo našemu prvemu pozivu že 584 šol. Sledite jim še ostale! — Istočasno prosimo, da poravnate tudi staro naročnino, ako tega še niste storili. — Ponovno apeliramo in prosimo. Uprava.

Kaj vse pišejo

o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU

— Predloge sekcije JUU za dravsko banovino za finančni zakon glede ureditve položaja učiteljem iz Julijske Krajine prinaša »Istra« z dne 14. januarja. Uredništvo tega lista navaja, da je zvedelo, da je »Učiteljski tovariš« prinesel pogrešno predloge JUU sekcije za dravsko banovino od lanskega leta... K temu moramo pripomniti, da je »Učiteljski tovariš« prinesel avtentične predloge izvršnega odbora JUU za finančni zakon za leto 1938./1939. Ti predlogi so bili sestavljeni na podlagi predlogov sekcij in edino ti so bili od strani JUU oddani na pristojno mesto.

— O predlogih JUU za finančni zakon, ki smo jih priobčili v »Učiteljskem tovarišu« št. 21., piše tudi »Naš Glas« od 15. januarja.

— V uvodniku »Nova cvetka« centralizma prinaša »Gorenjec« z dne 15. januarja kritiko nove pripravljene uredbe o ureditvi državnih tiskarn kraljevine Jugoslavije. Iz tega uvodnika zvedo, da vsebuje čl. 2. te uredbe sledeče: »Državne tiskarne izdelujejo vse tiskarske in grafične potrebe za vse državne urade.« Poleg vseh teh del pa ima državna tiskarna v Beogradu izključno pravico: a) da kot svoj monopol tiska, izdaja in prodaja vse obrazce in formularje, ki se porabljajo za državno in šolsko potrebo; b) da tiska in izdaja vse šolske knjige in učila državnega izdajstva za vse vrste šol; c) da tiska in izdaja vse zvezke za šole v resoru mini-

strstva prosvete. — Dalje lahko tiska državna tiskarna v Beogradu vse zakone, uredbe in pravilnike, in samo ti se smatrajo za avtentične.

— Polemika glede ustroja našega šolstva se je razvila med »Slovincem« in »Jutrom«. Odgovor na že v prejšnji številki »Učiteljskega tovariša« omenjeni članek »Slovenca« priobčuje »Jutro« od 13. jan. v svojem uvodniku. Na ta članek odgovarja ponovno »Slovenec« z dne 14. jan. V polemiko sta posegla tudi celjska »Nova doba« od 14. jan in mariborski »Večernik« z dne 14. jan. Povod za polemiko je bilo poročilo o skupščini društva »Krščanska šola«.

— Našim otrokom krščansko šolo. Pod tem naslovom priobčuje »Domoljub« od 12. januarja t. l. uvodnik, ki se začne s citatom besed prosvetnega ministra g. Magaraševića iz njegovega govora pred finančnim odborom, in sicer poglavje Šola in cerkev. Nadalje se bavi uvodnik s poročilom o poteku skupščine društva »Krščanska šola«.

— Tudi »Trgovski list« z dne 17. januarja prinaša v uvodniku »V zaščito naše kulture« in v članku »Nobenega monopola državnim tiskarnam« kritiko uredbe o državnih tiskarnah, na osnovi katere je predvidena monopolizacija šolskih knjig, vseh šolskih tiskovin in zvezkov.

ljani ima 2620 zadružnikov, posmrtnina znaša preko 13.000 din, podporni sklad ima čistega premoženja okroglo 170.000 din. V letu 1937. je prejelo 83 prosilcev iz podpornega sklada 180.100 din.

Učiteljska tiskarna

— Priporočamo pomožne knjige: Flere: Prirodne sile (fizika za višje ljudske šole), 16 din. — Polak: Zgodovina za IV. razred, 7 din. — Polak: Zemljepis za IV. razred, 6 din.

— Olajšajte otrokom računstvo. Že v predšolski dobi se igraje uče računanja po Lavtarjevi računski začetnici. — Cena 18 din. Starši, kupite otrokom to knjigo!

— Ne napravljajte si nepotrebnega dela, zato naročite vse tiskovine, ki jih rabite med letom: komisijske zapisnike, proračune, obračune, tiskovine za napredovanje, priloge k prošnjam za premostitev itd. že v začetku šolskega leta, ali pa ob priliki za celo leto.

— Strossmayerjeva himna in himna sv. Save se nahajata v Kramolčevi pesmarici za nižje razrede srednjih šol. Poleg omenjenih dveh pesmi je v pesmarici še 82 eno in dvo-glasnih lahkih pesem ter 14 tri in štiriglasnih mladinskih zborov, namenjenih za interne in javne šolske prireditve. — Pesmarica se dobi v Knjižarni Učitelj. tiskarne za ceno 26 din. Poština plačana v gotovini.

Mladinska mafica

— mm Peta številka »Našega roda« izide te dni. Tudi ta številka je tako vsebinsko kot ilustrativno prav bogata.

Med prispevki naj omenimo nadaljevanje »Velike tekme« od A. Adamiča in »Pesterne« od F. Bevka. Anica Černejeva in Mirko Kunčič prispevata po 2 pesmi. Fr. Flere ima v listu narodno pripovedko o sv. Savi. Ribičič končuje »Tineta in živali«. L. Zupanc prinaša po narodnem motivu pisano pravljico o velikanu v škornju. Za najmlajše je napisal K. Širok »Pravljico o miški«. Utva pripoveduje še o teti Betki. Zoran Senovski priobčuje »Japonsko kitajsko vojsko na paši«. D. Sumpčič pa en prevod iz bolgarsčine. Med poučnimi spisi naj navedem še Kriste Lermanove »Mura in mlinci«, P. Kunaverja »V novo dobo«. Grudnova nadaljuje svoje higienske prispevke, Bajt pa govori o razvijanju filma. Sledi še raznovrsten drobiž, uganke itd.

Med ilustratorji so zastopani v tej številki: O. Gaspari, Z. Mušič, N. Pirnat, Ks. Prunkova, Lj. Ravnikar, M. Šubic in dr.

— mm Uredništvo »Našega roda« poziva sotrudnika »Zorana Senovskega«, da sproči svoje pravo ime in naslov.

— mm Ciciban čita. Vsem šolam, naročnicam na »Mladinsko matico«, smo poslali na ogled po en i zvod brošurice »Ciciban čita«. Poverjenike prosimo, da pokažejo knjižico razrednikom prvih razredov, ki bodo o njej gotovo spoznali dobrega pomočnika za pouk v prvem čitanju, malim bravcem napravili za neznan denar obilo početniškega veselja in ponosa. — Knjižica naj se obračuna pri naslednjem nakazilu naročnine za »Naš rod«. — Prosimo, da se nam naročila takoj predložijo, da bi mogli morebiti potrebno drugo naklado še pravočasno poslati vsem, ki bi jo naročili.

Učiteljski pevski zbor JUU

Emil Adamič

— pev. Objava. Članstvu UPZ sporočamo, da bo prejelo v kratkem okrožnico glede turneje in pevskih tečajev o velikih počitnicah. Prosimo, da se pri odpošiljanju odgovorov drži danega termina in ne dela odboru nepotrebnih ovir pri delu. — Čas in kraj prihodnjega pevskega tečaja bomo pravočasno javili v stanovskem glasilu. Odbor.

Šolski radio

— r. XVII. teden. Torek 25. januarja: Glasbeno predavanje. G. prof. Pavel Kozina bo podal životopis »Jurija Fleišmana«, prvega slovenskega skladatelja umetne pesmi, ki je živel v viharji dobi po francoskih vojnah in je med prvimi narodnimi prebuditelji tistih časov. Skušal je s pesmijo zbuditi in okrečiti narodno zavest Slovincem. Bil je prvi organizator slovenskega petja in prvi učitelj slovenske glasbe. G. predavatelj bo predvajal tudi nekatere njegove najznačilnejše skladbe. II.—III.

Petek 28. januarja: »Kraški pojavi«, g. Ivan Michler. Izlet na Notranjski Kras bo pokazal mladini vse morfološke značilnosti kraškega sveta od običajnega zlebičja preko vrtač, uval in kraških polj do požiralnikov, rek ponikalnic, presihajočih jezer ter brezen in podzemnih jam. II.—III.

— r. V kmetijskem radiu bo v nedeljo dne 23. januarja ob 17. uri predaval g. dr. Zibert Simon: Slinovka in parkljevka.

Stanovska organizacija JUU

Iz društev Vabila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO MARI-BOR-DESNI BREG bo zborovalo dne 22. januarja 1938. v Mariboru, Narodni dom. Odbor.

— JUU SRESKO DRUŠTVO V LITVIJI javlja, da bo zborovalo dne 5. februarja 1938. v Ljubljani skupno z JUU sreskim društvom Kamnik, ki bo skupno zborovanje organiziralo. Podrobno in točno obvestilo sledi. Predsedstvo.

Poročila

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO ORMOŽ je zborovalo dne 4. decembra 1937. v ljudski šoli v Ormožu. Zborovanja se je udeležilo nad dve tretjini članov.

Tovariš predsednik Belšak Ljudevit je podal situacijsko poročilo, v katerem nam je obrazložil razne aktualne zadeve. Kot poverjenik za nabiranje zadružnikov Učiteljske tiskarne je poročal, da je nabral med člani našega društva osem zadružnih deležev. Tudi tovariš Rajšp, ki je obširno poročal o gospodarskem stanju UT, je toplo priporočal pristop k temu našemu največjemu gospodarskemu podjetju.

Nadalje poroča tovariš predsednik o predsedniškem zboru v Celju. V svojem poročilu je raztolmačil vse zadeve, ki so se na zboru obravnavale, ter tako seznanil učiteljsko z delom in težnjami naše organizacije, ki si prizadeva rešiti vsa pereča učiteljska vprašanja.

Sledilo je predavanje tovariša Vlada Klemenčiča o novem pravopisu slovenskega jezika. V svojem zanimivem predavanju je obrazložil vsa poglavja iz pravopisa in podal nekaj opazk iz pravopisnega slovarja. Orisal nam je smernice in načela, po katerih naj bi se v bodoče ravnali. Predavanje je doseglo svoj namen, kakor je dokazala živahna debata, ki je sledila predavanju.

Pri slučajnostih so bili sprejeti sledeči sklepi:

1. Iz zdravstvenih in gospodarskih razlogov je potrebno, da se v bodoče določijo božične počitnice od 24. decembra do 2. januarja.

2. Napredovanja naj se vrše po vrstnem redu in dospelosti.

Prihodnje zborovanje se bo vršilo dne 12. februarja 1938. v Ormožu.

Lj. Belšak, Tomšič Alojz, predsednik. tajnik.

+ JUU SRESKO DRUŠTVO KRŠKO. Zborovanje krške delovne edince se je vršilo v Krškem dne 18. decembra 1937. ob 10. uri dopoldne. Navzočih je bilo 15 članov.

Tovariš predsednik omenja v svojih izvajanjih, da zahteva čas in s tem tudi smer šole danes drugačno poglobitev, kot prejšnja doba. Najtežja je poglobitev v delo na vasi.

Opozarja na važnost ugotovitve sedanje-ga stanja na vasi zaradi lastne orientacije in orientacije tovariša, ki naj nadaljuje delo, ne da bi izgubljal leta, preden se more vziveti v kraj. Očrta, da je bil učitelj oni, ki je dvigal vas prosvetno in gospodarsko. Napredovale so le one panoge, za katere se je učitelj zanimal. Suha dejstva, ki jih bo nudil rezultat našega dela, nam bo pokazal tudi smeri dela. Program se bo poizkušal izvajati po načrtu ptujskega sreza.

Ker se smatra, da je krški krožek prešibak, se sklene, povezati krško in kostanjeviško delovno edinico v skupno.

V odbor so bili izvoljeni: Hrovat Ivo, Bavdek Dušan, Stoviček Slava, Bitenc Drago in Vanič Janko.

Prva seja se določi za prvo soboto v januarju ob 4. uri popoldne v Leskovcu. Ivo Hrovat, preds. Uršič Zora, tajnica.

Novosti na knjižnem trgu

— k A. Breznik in F. Ramovš: Slovenski pravopis. Izšla je nova skrajšana, to je izčiščena izdaja pravopisa, ki se omejuje na vsakdanje potrebe. Sestavljena je po vsestransko odobrenih pravopisnih načelih. V takšnem obsegu bo zadoščal pravopis tudi učiteljskemu osebju, uradnikom, pisateljem in sploh vsem, ki si morajo prizadevati, da ohranijo svoj materin jezik nepokvarjen in čist. Nova izdaja upošteva tudi kritiko, katero je vzbudila prvotna izdaja, ki pa je medtem že razprodana. — Poleg poklicnih jezikoslovcem Znanstvenega društva so to izdajo proučili posebni ocenjevalci, katere je poverila kraljeva banska uprava, ki je novi pravopis kot obveznega predpisala in zaukazala za šolsko in uradno porabo. — »Slovenski pravopis« je danes nepogrešljiva knjiga za vsako šolo, ker ga mora učiteljstvo upoštevati pri jezikovnem pouku, da ustvarimo enotnost slovenskega jezika. — Cena za broširano skrajšano izdajo, ki pa obsega vendar 15 pol (okoli 240 strani), je 26 din in 40 din za v platno vezan izvod.

— k Anton Fakin: Državnoznanstvo za tretji razred meščanskih šol. Prvi del. Samozaložba. Ljubljana 1938. Cena vezani knjigi 28 din. — Avtor knjige je zajel v svojem delu državnoznanstvo državljanske pravice in dolžnosti z osnovno zakonodajo in vso to snov prilagodil učnemu načrtu za meščanske šole. Knjiga je razdeljena v štiri poglavja: I. Rodbina, II. Občina, III. Srez in banovina, IV. Država. Ta snov je obdelana v lahko razumljivi obliki, a obsežne Dodatek, vzorci, nudi najnujnejše primere dokumentov. Knjiga je odobrena po ministrstvu prosvete in bo dobro služila ne samo v meščanskih, marveč tudi v raznih strokovnih nadaljevalnih šolah.

UREDNIŠTVO JE PREJELO.

— k »Proteus«, ilustriran časopis za poljudno prirodnoznanstvo. Izšla je 9.-10. številka IV. letnika z zanimivo vsebino. Opozarjamo še posebej na članek P. G.: Največje zvezdno oko; L. Kuščer: Okna in vrata polzve hiše in F. Lenart: Vitamin C. — Letna naročnina 50 din. — Ljubljana, Bleiweisova cesta 13.

— k »Modra ptica«, 2. številka, ima sledečo vsebino: Vladimir Bartol: Mahdijev prestol; Branko Rudolf: Problem modernega umetnika; Janko Lovrin: Futuristični intermezzo. Letna naročnina 100 din. — Ljubljana, Ulica 29. oktobra.

— k »Žena«, Mesečnik v službi današnje žene. Namesto revije »Praktična gospodinja« je začel z januarjem izhajati mesečnik s prilogami »Žena«. Letna naročnina 50 din. Ljubljana, Nebotičnik.

— k Ženski svet. Januarska številka ima bogato literarno vsebino s prilogami: Naš dom, Modna priloga, Krojna pola. Izhaja vsak mesec. Letna naročnina 64 din. — Ljubljana, Tavčarjeva 12/II.

Učiteljski pravnik

— Š Vprašanje. V. S. iz B.? 1. Ali se morajo kolkovati računi A tudi z banovinskim kolkom poleg drž. kolka, kakor računi B? 2. Ali se mora kolkovati odrezke položnic kot račun ali kot pobotnico?

Odgovor! Ad 1. Računi A se kolkujejo samo z državnim kolkom. Ad 2. Odrezki položnic se kolkujejo s ½ % drž. in ¼ % ban. takso kot pobotnice in ne kot računi.

Naša gospodarska organizacija

— g Opozorilo. Uprava Učit. samopomoči v Ljubljani je pričela v teh dneh razpošiljati položnice za nakazilo sprejemnih pristojbin ali sprejemne tiskovine vsem tistim tovarišem in tovarišicam, ki so v zadnjih letih proučili za sprejem v našo zadrugo, pa pozneje niso spolnili enega ali drugega pogoja. Največ je takih, ki so nam poslali vse potrebne podatke, pozabili so pa na nakazilo sprejemnih pristojbin. Nekateri nam niso poslali podpisanih pristopnic, ki so predpisane za sprejem v zadrugo. Uprava prosi vljudno vse tovariše in tovarišice, ki so že prejeli ali pa še bodo take naše pošiljave, da se prav kmalu odzovejo naši prošnji. Uprava brani kakih 200 priglasenj, s katerimi pa zaenkrat ne ve ničesar napraviti. — Učit. samopomoč v Ljub-

Zadruga ima pravico po § 15. svojih pravil za povečanje prometnega fonda najemati izposojila in sprejemati hranilne vloge do višine podpisanih deležev din 1.978.862,50.

Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, četudi ni zadružnik. Obrestna mera je 4%, proti tri-mesečni odpovedi pa 5%. — Obrestovanje se pričinja dvakrat na mesec, in sicer: 1. in 16. vsakega meseca. Obresti se kapitalizirajo celoletno.

Ob koncu leta 1936. je bilo zadružnikov dolžnikov 454, ki so dolgovali din 1.222.557,05. Posodilo se je na novo 183 zadružnikom, 136 zadružnikov pa je posojila popolnoma vrnilo. Torej je dolžnikov 500, ki dolgujejo din 1.387.661,82.

Posojila dobivajo le zadružniki proti zadostni varnosti (§ 12. pravil). Vrača se vsakih din 100,— posojila (predujma na 8 podpisanih pasivnih deležev) po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sicer 11 rokov a din 9,—, 12. rok din 4,73,
B	„ 18 „ „ „ „ 17 „ „ „ 6,—, 18. „ „ 3,56,
C	„ 24 „ „ „ „ 23 „ „ „ 4,50, 24. „ „ 4,—,
D	„ 38 „ „ „ „ 37 „ „ „ 3,—, 38. „ „ 0,66,
E	„ 46 „ „ „ „ 45 „ „ „ 2,50, 46. „ „ 1,81,
F	„ 60 „ „ „ „ 59 „ „ „ 2,—, 60. „ „ 0,70.

Zadružniki, ki prosijo za posojilo, morajo imeti vsaj en (aktiven) delež več podpisan, nego znaša posojilo.

Na dopise brez vposlanih znamk za din 6,— se ne odgovarja. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

Za načelstvo:

Načelnik:
Alojzij Kecelj, s. r.

Načelnikov namestnik:
Juraj Režek, s. r.

2. Poročilo načelstva o računskem zaključku za leto 1937.

Prejemki.			Denarni promet.			Izdatki.		
Št.	Predmet	din p	Št.	Predmet	din p	Št.	Predmet	din p
1	Gotovina 31. decembra 1936. . .	8.066 35	1	Gotovina 31. decembra 1937. . .	8.247 88	1	Deležne vloge	14.300 —
2	Vrnjena posojila	583.095 23	2	Dana posojila	748.200 —	2	Hranilne vloge:	
3	Prejete obresti posojil	94.452 95	3	Deležne vloge	162 50	3	a) po stanju din 1.119.361,99	
4	Deležne vloge	1.050 —	4	Hranilne vloge	328.858 10	4	b) kapitalizirane obresti „ 46.338,22	1.165.700 21
5	Hranilne vloge	412.731 20	5	Obresti hranilnih vlog	488 27	5	Rezervni fond:	
6	Obresti naloženega denarja	70 —	6	Kupljeni inventar	704 —	6	a) po stanju din 199.545,38	
7	Vpisnina	168 —	7	Podpore	1.750 —	7	b) vpisnina „ 168,—	
8	Upravni prejemki	33.465 65	8	Davek	2.431 —	8	c) dobiček „ 33.753,40	233.466 78
9	Prehodni prejemki:		9	Upravni stroški	43.029 15	9		
	a) ček. promet din 64.000,—		10	Prehodni izdatki:		10		
	b) drugi „ 40.859,25			a) ček. promet din 64.000,—				
	c) ekspanzar „ 3.231,27	108.090 52		b) drugi „ 40.859,25				
				c) ekspanzar „ 2.459,75	107.319 —			
		1.241.189 90			1.241.189 90			

Promet:

Prejemki	din 1.241.189,90
Izdatki	„ 1.232.942,02
Skupaj	din 2.474.131,92

Zguba. Račun izgube in dobička. Dobiček.

Št.	Predmet	din	p	Št.	Predmet	din	p
1	Leta 1936. zaostale obr. posojil	4.606	04	1	Prejete obresti posojil	94.452	95
2	Obresti hranilnih vlog:			2	Zaostale obresti posojil	4.407	48
	a) izplačane . din 488,27			3	Obresti naloženega denarja	70	—
	b) kapitalizirane „ 46.338,22	46.826	49	4	Upravni prejemki:		
3	Davki	2.431	—		a) poština din 1.747,—		
4	Upravni stroški:				b) režija „ 29.908,65	33.465	65
	a) plače din 32.400,—				c) opomini „ 1.810,—		
	b) poština „ 1.760,—						
	c) manipulacije in provizija poštni hranilnici „ 1.991,90						
	č) razni „ 6.877,25	43.029	15				
5	Podpore	1.750	—				
6	Dobiček	33.753	40				
		132.396	08			132.396	08

Imetek.

Bilanca.

Dolg.

Št.	Predmet	din	p	Št.	Predmet	din	p
1	Gotovina 31. decembra 1937.	8.247	88	1	Deležne vloge	14.300	—
2	Posojila	1.387.661	82	2	Hranilne vloge:		
3	Zaostale obresti posojil	4.407	48		a) po stanju din 1.119.361,99		
4	Naložen denar	6.500	—		b) kapitalizirane obresti „ 46.338,22	1.165.700	21
5	Inventar	5.277	31	3	Rezervni fond:		
6	Prehodni znesek	1.372	50		a) po stanju din 199.545,38		
		1.413.466	99		b) vpisnina „ 168,—		
					c) dobiček „ 33.753,40	233.466	78
						1.413.466	99

V Ljubljani, dne 31. decembra 1937.

Blagajnik:
Andrej Sežun, s. r.

Vita Zupančičeva, s. r.

Ta račun smo z glavnimi in pomožnimi knjigami ter prilogami primerjali in našli v redu.

Načelnik:
Fran Skulj, s. r.
Mira Engelmanova, s. r.

Načelstvo:
Načelnik:
Alojzij Kecelj, s. r.
Člani načelstva:
Jakob Furlan, s. r.

Nadzorstvo:
Člani nadzorstva:
Karel Puhar, s. r.

Načelnikov namestnik:
Juraj Režek, s. r.
Lovro Perko, s. r.

Načelnikov namestnik:
Josip Ambrožič, s. r.
Marija Sodnikova, s. r.